

ความเห็นส่วนตัว
ของ นายจิริณี หะวานนท์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๑๖/๒๕๖๗

เรื่องพิจารณาที่ ๑๒/๒๕๖๗

วันที่ ๓ เดือน กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๖๗

ระหว่าง

{ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒
-

ผู้ร้อง

ผู้ถูกร้อง

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๘ วรรคหนึ่ง หรือไม่

ความเห็น

คดีนี้ ศาลอุทธรณ์ภาค ๒ ส่งคำโต้แย้งของจำเลยเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริงปรากฏตามคำโต้แย้ง คำโต้แย้งเพิ่มเติม และเอกสาร ประกอบ รับฟังได้ว่า โจทก์ยื่นฟ้องจำเลยต่อศาลแขวงพัทธยาในความผิดร่วมกันออกเช็คโดยมีเจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็ค ศาลพิพากษาว่าจำเลยมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ ประกอบประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ และมาตรา ๘๑ ลงโทษจำคุกจำเลย จำเลยอุทธรณ์ ระหว่างการพิจารณาของศาลอุทธรณ์ภาค ๒ จำเลยโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ ทั้งฉบับ โดยเฉพาะบทบัญญัติ ในมาตรา ๔ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ เนื่องจากกฎหมายดังกล่าวกำหนดโทษอาญาแก่ผู้ออกเช็ค ในความผิดซึ่งไม่ใช่ความผิดร้ายแรง เป็นความผิดเล็กน้อยและยอมความได้ เจ้าหน้าที่มักใช้โทษทางอาญา เป็นเครื่องมือบีบบังคับให้ลูกหนี้ชำระหนี้ ทำให้ผู้ออกเช็คต้องตกเป็นผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีอาญาเพราะ ไม่สามารถชำระหนี้ได้ ซึ่งเป็นความผิดทางแพ่งที่มีประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ในส่วนว่าด้วยตัวเงิน ใช้บังคับอยู่แล้ว เป็นการตรากฎหมายที่จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ขัดต่อ หลักนิติธรรม การที่บทกฎหมายกำหนดให้เช็คเท่านั้นที่มีโทษอาญา เป็นการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ

ของบุคคลระหว่างผู้ใช้เช็คกับผู้ใช้ตัวเงินประเภทอื่นอย่างไม่เท่าเทียมกัน ขัดต่อหลักความเสมอภาค และการกำหนดองค์ประกอบความผิดตามบทกฎหมายดังกล่าว ทำให้ผู้ออกเช็คที่แม้ไม่มีเจตนาทุจริต เพียงแต่ไม่สามารถหาเงินมาชำระหนี้ได้ทันอยู่ในข่ายต้องรับผิดทางอาญา ทำให้เกิดปัญหาทางโทษผู้กระทำ ที่ไม่มีเจตนาทุจริต ขัดต่อหลักการลงโทษทางอาญา

คดีมีประเด็นให้วินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ มาตรา ๒๗ และมาตรา ๒๙ เป็นบทบัญญัติคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง กำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขการตรากฎหมายที่มีผลเป็นการจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคล ต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ และต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง กำหนดหลักความเสมอภาคของบุคคล และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง กำหนดหลักประกันสิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคล ในกระบวนการยุติธรรมว่าบุคคลไม่ต้องรับโทษอาญา เว้นแต่ได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้นบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่บุคคลนั้นจะหนักกว่าโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำความผิดไม่ได้

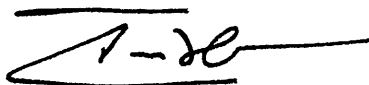
มาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า ผู้ใดออกเช็คเพื่อชำระหนี้ที่มีอยู่จริงและบังคับได้ตามกฎหมายโดยมีลักษณะหรือมีการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังต่อไปนี้ (๑) เจตนาที่จะไม่ให้มีการใช้เงินตามเช็คนั้น (๒) ในขณะที่ออกเช็คนั้น ไม่มีเงินอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ (๓) ให้ใช้เงินมีจำนวนสูงกว่าจำนวนเงินที่มีอยู่ในบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินได้ในขณะที่ออกเช็คนั้น (๔) ถอนเงินทั้งหมดหรือแต่บางส่วนออกจากบัญชีอันจะพึงให้ใช้เงินตามเช็คจนจำนวนเงินเหลือไม่เพียงพอที่จะใช้เงินตามเช็คนั้นได้ (๕) ห้ามธนาคารมิให้ใช้เงินตามเช็คนั้น โดยเจตนาทุจริต วรรคสอง บัญญัติว่า เมื่อได้มีการยื่นเช็คเพื่อให้ใช้เงินโดยชอบด้วยกฎหมาย ถ้าธนาคารปฏิเสธไม่ใช้เงินตามเช็คนั้น ผู้ออกเช็คมีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือทั้งปรับทั้งจำ นั้น

เห็นว่า การใช้เช็คเพื่อชำระหนี้ในทางธุรกิจเป็นความสะดวกและนิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย แม้ยังมีตัวเงินประเภทอื่นที่ใช้ชำระหนี้ ได้แก่ ตัวแลกเงินและตัวสัญญาใช้เงิน แต่การใช้เช็คเป็นที่นิยมแพร่หลายในทางธุรกิจ ทำให้มีบุคคลบางกลุ่มใช้เช็คเป็นเครื่องมือทุจริตฉ้อโกงโดยจ่ายเช็คแล้วไม่สามารถเรียกเก็บเงินได้จนเกิดความเสียหายในวงธุรกิจ รัฐจำเป็นต้องออกมาตรการทางกฎหมายเพื่อเป็นเครื่องมือในการป้องปรามไม่ให้มีการสั่งจ่ายเช็คโดยทุจริต พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค

พ.ศ. ๒๕๓๔ บัญญัติให้การส่งจ่ายเช็คโดยมีเจตนาทุจริต ระบุเงื่อนไขข้อเท็จจริงชัดเจนตามวรรคหนึ่ง (๑) - (๕) ของมาตรา ๔ เป็นความผิดตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้ผู้ส่งจ่ายเช็คต้องระมัดระวังและ ส่งจ่ายเช็คโดยสุจริต มีผลผูกพันและบังคับชำระหนี้ได้ตามกฎหมายเท่านั้น กฎหมายลงโทษอาญาแก่ ผู้ส่งจ่ายเช็คโดยทุจริตตามมาตรา ๔ วรรคสอง หาใช้ลงโทษผู้ส่งจ่ายเช็คทุกกรณีไม่ ศาลจะพิพากษา ลงโทษเมื่อข้อเท็จจริงปรากฏโดยปราศจากข้อสงสัยว่าผู้กระทำความผิดต้องมีลักษณะหรือการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง ตามมาตรา ๔ วรรคหนึ่ง (๑) - (๕) แม้การส่งจ่ายเช็คเพื่อชำระหนี้จะมีบทบัญญัติในทางแพ่งบังคับอยู่แล้ว แต่หากเป็นกรณีการส่งจ่ายเช็คโดยทุจริต จึงจะเป็นความผิดอาญา พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิด อันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา จึงไม่ขัดต่อ หลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ ไม่กระทบต่อศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ ทั้งยังระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพ และอยู่ภายใต้หลักประกัน สิทธิและเสรีภาพขั้นพื้นฐานของบุคคลในกระบวนการยุติธรรม ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

ประเด็นข้อโต้แย้งของจำเลยที่ว่า กฎหมายกำหนดให้เช็คเท่านั้นที่มีโทษอาญา เป็นการจำกัด สิทธิและเสรีภาพของบุคคลระหว่างผู้ใช้เช็คกับผู้ใช้ตัวเงินประเภทอื่นอย่างไม่เท่าเทียมกัน เห็นว่า กฎหมายบัญญัติหลักการและการบังคับใช้ตัวเงินแต่ละประเภทไว้แตกต่างกัน คือ ตัวแลกเงิน เป็นหนังสือตราสารซึ่งผู้ส่งจ่ายส่งบุคคลที่สามจ่ายเงินแก่ผู้รับเงิน ตัวสัญญาใช้เงินเป็นหนังสือตราสาร ซึ่งผู้ออกตัวให้คำมั่นสัญญาว่าตนจะจ่ายเงินแก่ผู้รับเงิน ส่วนเช็คเป็นหนังสือตราสารซึ่งผู้ส่งจ่ายส่งธนาคาร จ่ายเงินแก่ผู้รับเงิน ดังนั้น เช็คช่วยให้การทำธุรกิจสะดวกคล่องตัว จึงเป็นที่ยอมรับและใช้กัน อย่างแพร่หลาย แต่ก็ยังเป็นช่องทางให้ผู้ทุจริตออกเช็คฉ้อโกงเจ้าหน้าที่ การมีมาตรการกฎหมายทางอาญา ขึ้นมาอีกชั้นหนึ่งเป็นไปเพื่อป้องปรามการกระทำความผิด ช่วยให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินธุรกิจ เมื่อตัวเงินทั้งสามประเภทมีความแตกต่างกัน กฎหมายอาจบัญญัติความคุ้มครองไว้ต่างกัน ได้ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น จึงเห็นว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความผิดอันเกิดจากการใช้เช็ค พ.ศ. ๒๕๓๔ มาตรา ๔ วรรคสอง เฉพาะในส่วนโทษทางอาญา ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง มาตรา ๒๗ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคหนึ่ง

(นายจิรนิติ หะวานนท์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ